

Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!

ЭНГЭСИЭЛИ

• Нам улууһун хаһыата • 1935 сыл алтынньы 5 күнүгэр төрүттэммитэ •

1999 с.
Муус устар

13

күнэ

оптуорунньук
№ 47 (8575)

“Тыл - омул баар-суох сыаннаһа уонна быстыспат бэлиэтэ. Хас биридди норуот бэйэтин ураты майгынаах культуратын, үгэстэрин, тылын харыстыыр сувереннай бырааптаах.”

Саха Республикатын Тыл түһүөн Сокуонуттан

СЭРГЭХ ПРОФКОМ — СЭРГЭХ ТЭРИЛТЭ

Муус устар 9 күнүгэр Нам улууһун ЖКХ-и МУ-и үлэһиттэрин профсоюзтарын комитетын, комитет председателин, ревизионнай, үлэ мөккүөрүн быһаарар комиссиялары, республикатаагы конференцияда делегаты талыыга анал्लाах конференция ыытылынна. Онно 113 делегаттан 76-та кэлбит. Дьокуускайтан ЖКХ үлэһиттэрин профсоюзун республикатаагы комитетын председателин солбуулааччы Ястребов Ю. Б., улуус дьаһалтатын баһылыгы солбуулааччы Протопопов И. С. кытыннылар.

Ястребов Ю. Б. ааспыт сыллаахха Нам улууһун итинэн уонна өгөнөн хааччылар икки тэрилтэлэрэ холбоһууларын, министерствоттан саалаан сыһалар таһаарылланнар баалааччыларын дьаһалтатын ыытыллыбытын, кэли кэмгэ үлэ-хамнас суол чоругар үктэммитин бэлиэтээтэ. Билигин кэмгэ республика үрдүнэн нэһилиэнньэни итинэн уонна өгөнөн хааччылар тэрилтэ үлэһиттэрэ хамнастарын кэмгир кыайан ылбаттарын, онтукалара даҕаны үрдүү турар сыанаттан ыраабынан хаалбытын эттэ.

Кэли саҕа министерство тэриллэн, эдэр, эрчимнээх кадрдар кэлэнэр, ЖКХ тэрилтэлэригэр сэргэхсийи тахсыбыт. Техниканан, саппааһынан, турбаан хааччылыыга үчүгү өттүгэр хамсааһын баар буолбут. Саҕа министр, профсоюзнай тэрилтэ Правительствота эрчимнээх туруорууларын хамнас иһин төлөөһүн, үлэһиттэргэ авансаны бизири сааламмыт. Бу иһингэр сорох коллективтар хас эмэ ыдаах хамнастарын ылбаккалар, пикеттери, забастовкалары тэрийбиттэр. Сорох улуустарга ити саҕана үлэһиттэр 14 ыйга тийэ хамнастарын көрбөтөхтөр. Үлэһиттэр профсоюзтарын республикатаагы комитетта сыламтата суох туруорууунан, сууттаһытынан, хамнаһы төлөөһүнүгэ СР Правительствота, үп министерствота, Ил Түмөн утары хайыһыах курдуктар. Итигэр тустарынан Ястребов Ю. Б. эттэ.

МУ ЖКХ-и МУ-и директора Кобыков А. Г. тэрилтэ 200-тэн тахса үлэһиттэригэр, ааспыт сылларга былааннаах өрөмүөн үп-харчы суодунан кыайан ыытыллыбакка, ордук тас турбалар, котеллар, насостар, электродвигателлэр эргэрииттэрин, ол түмүгэр алдыһылар-кээһинилэр өрүү тахсалларын бэлиэтээтэ.

Эдэр министр, саҕа кадрдар кэлиэхтэригэр, үлэ-хамнас сэргэхсийбитин, 1998 сыллаахха Намга 10 саҕа насос бэриллибит буоллар-

на, быйылгы дьылга икки төгүл элбэх көрүллүбүтүн кэпсээтэ. Тас турбалары ититэр сабыллан хааччылыбыттарын, КАМАЗ бензовоһу, тракторы, холбонон техниканы анаабыттарын, кэлэр өттүгэр өрөмүөнүгө туттулар турбаларынан, материалларынан, ону тэнгэ техниканан хааччылыы сыллата тупсуохтааҕын иһитиннэрдэ.

Быйыл сайын өрөмүөнүгэ харчы көрүллүөхтэрин, онон сайын эрдэттэн былааннаах өрөмүөнүгэр, уларытан тутар, теплотрассалары саҕардар үлэһиттэр ыытыллыахтаахтарын бэлиэтээтэ.

Кини түмүгэр улахан коллектив хас биридди чилиэни интэриэһин көмүскүүр, итэһэлэрин ылар, авторитетынан туһанар профсоюзнай тэрилтэ комитетын уонна комитет председателин талан, икки тэрилтэ эйэ дэмнээхтик, бой-бэйэ көмөлөһөн, салгы үлэһиттэргэ ыгырда.

Протопопов И. С. улуус дьаһалтатын баһылыгы солбуулааччы, нэһилиэнньэни итинэн уонна өгөнөн хааччылар тэрилтэлэр үлэһиттэр-хамнастарыгар 1992 сылтан саалаан сатарыйы буолбутун арынна. Улуус күннээҕи олоҕор тутуах суолталаах тэрилтэлэригэр кэмгэр техниканан, саппаас чааһынан хааччылыы, хамнаһы төлөөһүн, өрөмүөнүгэр үлэни үбүлөөһүн сыһыа-бааһа мөлтөөн барбытын тоһорлоон бэлиэтээтэ.

Кэлигини 2-3 сылга үлэһиттэр хамнас кэлбэтин биричиинэ өгөстөн, сайыгы кэмгэ былааннаах өрөмүөнү ыһпатахтарын, улуус икки бөдөҥ тэрилтэлэрэ холбоһон, күүстэрин түмэн кэлэр сайын өрөмүөнү, сааскы кэмгэ ыраастыыр-чэбдигирдэр үлэһиттэри хааччытылаахтык ытталарыгар, профком уонна кини председателин талыыга болломтолоохтук сыһанналарыгар ыгырда.

Делегаттар ыһытылларыгар профсоюз рескомун председателин солбуулааччы Ястребов Ю. Б., тэрилтэ салайааччыта Кобыков А. Г., специалисттар эппиэттэри биэрдилэр.

Конференция кыттылаахтара 11 киһиттэн састаптаах профсоюз комитетын, түөрт альтернативнай кандидаттан профком председателин Белоусов Шахир Архиповичи, үс киһиттэн састаптаах ревизионнай, бизэс киһиттэн үлэ мөккүөрүн быһаарар комиссиялары уонна профсоюз республикатаагы конференцияга биер делегаты таллылар.

В. Сыромятников

Добордоһуу талаһама Нам-Таатта

сыллаах юбилейдарын кизиник бэлиэтээтилер, республика бэчээтин күннэрин үрдүк таһымнаахтык ыттылар. Манна республика бэчээкэ департамены

салайааччылары, хаһыат арааччылары кытыннылар.

Бастакы күн улуус дьаһалтатыгар төгүрүк остуол ыытылынна. Манна сылдьыбыттар «Таатта улууһун олохтоох бэйэни салайыныыга, түөлбөннү үлэһиттэр, тыа ыалын экономикатын тупсарыыга ыттар үлэтин опыта» темада оһоһуллубут иһитиннэрилер тула кэпсэтилер, санааларын атастастылар.

Онтон салгыы культура киһингэр «Таатта» хаһыат бастакы нүөмэрэ тахсыбыт.

һыат историйтын, үлэһиттэрин, түбүктэрин, инники былааннарын сырдаттылар. Тэрилтэлэр салайааччылары бэйэлэрин ветераннарыгар, ситиһилэммит журналистарыгар, үлэһиттэригэр истин, иһирэх тыллары анаан туран, грамоталарынан, сыаналаах бэлэхтэринэн бэлиэтээтилэр. Маны таһынан редактор хаһыат ыһыттып конкурстарын кыайылааччыларга бириистэри, бастың общественнай корпорацияга өйдөбүһүн бэлэхтэри туттарда.

Манна ыгырыллыбыт ыалдьыттар, делегациялар салайааччылары биер идэлээхтэрин истиник эбэр-дэлээтилэр, инникитин да ситиһилэри баҕардылар, сэмэй бэлэхтэрин туттардылар.

Тыа улуустарыттан биер бастакынан Таатта-таагы типография офсетнай бэчээкэ көһөн олоһор. Манна туруоруллубут Чехословакия «Доминант» оборудованиета үлэһиттэр элбэх чэпчэтиллэри аҕалдыт. Онтон типография онорор бордодууксуйатын хаачыстыбата үрдээбит, көрүнэ элбээбит. Оттон «Таатта» хаһыат миэстэтигэр бэчээттэнэр, арааччыны умсугутар гына сэргэх сөбөрөлөнөр кыахтамыт. Онтон бэчээт эйгэтигэр үлэ бидилийэ оргуйар, күөстүү үллэр, күүрэр.

К. ОЛЕСОВ

«ТААТТА» 60 СААҤЫН БЭЛИЭТИИР

Хаһыат - ааспыт олох кэрэһитэ, бүгүнкү олох сиэркилэтэ. Кини хаһан баҕарар олоҕу кытта тэнгэ хардылымыр. Күннээҕи үлэни-түбүгү, олоҕу-уйгуну бары өттүттэн кизиник сырдатар анал्लाах, уустук көм үгүс өрүттээх көстүүлэрин, баар ыраахаттары быһаарарга дьулар, дьону-сэргэни биер ойго-санаага түмэр дьоһун трибуна, улуус историйтын, сайдыытын кэрдиис кэмнэрин летописеһа.

Муус устар 8-9 күннэригэр доһордоһор Таатта улууһун «Таатта» («Коммунист») хаһыат уонна олохтоох типография 60

директорын солбуулааччы Петрова А. Д., «Сахаполиграфиздат» хампаанья генеральнай директора Сивцев Т. Е., «Саха» НВК вице-президеһа Тарасов Т. Л. уо.д.а. дуоһунастаах салайааччылар кыттыны ылылар. Ону сэргэ «Якутия», «Саха сирэ», «Эхо столицы», «Саха» НВК журналистара, илин эңэрдээҕи уонна биниги улууспут хаһыаттары редакциялары, типографиялары делегациялара ыгырыллан ыалдьыттаатылар. Таатта улууһун, нэһиликтэрин баһылыктара, тэрилтэлэр

та 60 сылыгар аһамыт үөрүүлээх мунньах буолла. Манна улуус баһылыга Никонов Г. Д., редактор Нестуров С. В., типография директора Захаров Г. А. ха-

КУЙУУРДУТТАР СААСКЫ БЫРААҤЫННЫЫКТАРА

Бу дьыл кулун тутар ый 11 күнүгэр, Нам улууһун 200 сылыгар анал्लाах, куйуурга улуус 10-с күрэхтэһинтэ ыытылынна.

Бардылаах күөлүгэр ыытыллыбыт куйуурга күрэхтэһингэ Мэнэ-Ханалас улууһун, Тыыллама нэһилиэтин, Лоомтука бөһүөлөгиттэн, 1 Хомустаахтан, Никольскайтан, Нам сэлээннэ-этиттэн, Арбынтан о.д.а. сирдэртэн, орто саастаахтарга 9, оскуола үөрэнээччилэригэр 5, кырдьаҕастарга 2 кыттааччылаах хаммаңдалар күрэс былдыастылар.

Бу сааскылары сырдык, сылаас күн куйуурга кэлбиттэр мууһу тэһинэ, эстафетанан ойбон алларыгыгар, куйуурунан балыктааһынна илин-кэлин түһүстүлэр. Киһэлэик күрэхтэһин кыайылаахтара ааттаннылар.

Биһиги корр.

22 апреля 1999 г. — Всемирный день ЗЕМЛИ

Центр ЭХО проводит стендовую защиту программ, проектов, планов НКО (структур) в улусе, занимающихся оздоровлением детства и юношества, импонирующих деятельности детско-юношеского эколого-технического центра - ЭХО по программе экологическая тропа здоровья - ЭХО. Цель которой «Возрождение якутской национальной культуры в воспитании детей и подростков через общение с природой».

ЦЕЛЬ:
- представить некоммерческие объединения (НКО) структуры в улусе коллегам, повысить уровень информированности об их деятельности;
- желание помочь найти поддержку их инициатив, творчества и поиска;
- помочь привлечению дополнительных ресурсов.

МЕСТО СТЕНДОВОЙ ЗАЩИТЫ:
кинотеатр «Сардак» с 10 ч. утра.

ФОРМА ЗАЯВКИ

Название (организации, клуба, семьи)

Адрес, контактный телефон

Фамилия и должность ответственного лица

Краткое описание организации, кружка, секции, клуба, семьи

Краткое содержание проекта, программы, планов

Ожидаемые (желаемые) результаты для НКО

НКО ДЮТН-ЭХО
с. Намцы ул. Ст. Платонова, 1. Тел. 21-4-04.

Заявки представить до 15 апреля 1999 г.

Охтон баранар мастаах,
Уолан баранар уулаах
Орто туруу дойдум...

АЙЫЛБАҒА КУҒАҒАН КҮН-ДЫЛ ДИЭН СУОХ

Кини өвр сааһа кэрэ айыпатынан аатырбыт Томпо улууһун Мэнэ-Алданыгар аастыта. Афта икки олохтон 26 ороломмут. Бастакы көргөнө 19-та, иккинэ 7-тэ ороломмуттарыттан билигин 4 киһи хаалла. Оскуолатаары сыллара төһө даҕаны сэрри кытаанах, кырдьымчык кэм-нэригэр аасталлар, билигэ-көрүүгэ дьулуурдаах, дьордуураах уол үөрэрин бырахпатаҕа. Ити ыар сыллара төрөппүттэрэ олоннор кини тула аһах хаалбыта. Онон сэрри кэмнээри кыра саастаах тула аһах оҕо бары кыһалбатын этинэн-хаанынан билбитэ.

Владимир Андреевич Сыромятников гидрометеослужба кэксэтигэр 50 сыл эңкилэ суох үлээһин кэлэ.

арыгытыгар сытар Завьялово диэн вертолет эрэ тийиэр станциятыгар ытталлар. Манньык станцияларга үлэ уратылардаах уонна ыраахтардаах. Мээнэ киһи тулуйбат. Куруук толорута суох штат. Ыйы-ыйдаан, сылы-сыллаан наар бирикки киһиттэн ураты кими үлэлиллэрэ. Станция ити састааба. 1983 сыллаахха диэри тутуспутунан сылдыбыта. В.А. Сыромятников 1974 сылтан (Далбаев өлүөгүттэн), станция начальнигынан пенсияга тахсар диэри үлэлээбитэ.

Владимир Андреевич ханна да үлэлээтэр, куруук саганы билэ-көрө сатыыр. Элбэри аахпыт, истибит, көрбүт-билбит киһи. Кинилиин ханык барар темага олус интэриһинэйдик кэпсэтиэххэ, ардыгар мөккүһөххө да сөп. Кини сагата-ингэтэ суох барыны-бары оҕоро, бүтэрэ-оһоро сылдыааччы. Ол туоһунан үлэтин салаатыгар хас да рационализаторскай өттиллэрдэх. Оңукалаура управлениега биһирээн, бэлэстэнэн, бэчээттэнэн тураллар.

Кини өссө биһир дьарыгынан тулалыыр эйгэни кэтээн көрүү буолар. Ити станцияга үлэтин таһынан. Кэтээн көрүүлэрин түмүктөрүн Санкт-Петербургтаары фенотической киһигэ ыттан, ол киһи чилиэтинэн ылыллыбыта. Кэтээн көрүү анал сурунаалын толорорун көрдөххө олус интэриһинэй. Сыллынан, ыйынан, күнүнэн хаһан көтөр-сүүрөр кэлбитэ-барыта, айылга уһуктубута, от-мас хаһан сиппитэ-хагарыйыта (хас биһирди көрүнө) о.д.а. тулалыыр эйгэ уларыымылара бэлэстэнэллэр эбит.

Владимир Андреевич бэйэтин идэтин толору баһылаабыт киһи. Аңардас кэтээн көрүүнөн (синаопическай обработката суох) 2-3 күннээх билгэлээһини киһиттэн эрэллээхтик истиэххэ сөп. Кини бэйэтин баай билиитин-көрүүтүн станция үлэтигэр үөрөспүт-такайбыт киһи. Намнаабы станция Саха сиринээри гидрометеорологическай управлениега биһир ситиһиллээхтик үлэлиир коллективинан биллэр. Ол Владимир Андреевич ситиһиниэ диэтэххэ туох да күүркэтиитэ суох буолуо.

Эңсиэли хочотугар кини оловун аргыһын Акулина Иннокентьевнаны булбута. Кини эмиэ Свердловскайдаағы гидрометеоскуоланы 1955 с. бүтэрэн, Эймөөкөнгө 10 сыл үлэлээн баран, төрөбүт Намыгар өссө метеорологическай станция аһыллыан иннинэ кэлэн агропоска аһаммыта. Онон Нам метеостанцията аһыллыаҕыттан, олаата 1964 сылтан пенсияга тахсар диэри техник-метеорологунан үлэлээбитэ. Көргөннүлэр түөрт өрүн улаатыннар үөрөттөрүн, үлэһит оҕордулар.

Сэдэх идэтигэр бөрүни-илээхтик, үтүө суобастаахтык үлээһин кэлбит ытык кырдыаһыптыгар туйгун доруобуйаны, байылыат олову уонна таптааллаах 9 сизинэрин көрөрүгэр-истэргэр күүһү-уоһу баҕарабыт.

Елизавета НИКИТИНА, ст.техник-метеоролог

ЭРДЭТТЭН БЭЛЭМНЭНИЭХХЭ

Граф Биэрэгин олохтооһо, сааһын үтүөтүн рабочай ыччаты идээ үөрэтигэ анаабыт, Россия профтехуөрэхтээһинин туйгуна, сэрри уонна үлэ ветерана Петр Васильевич Мальцев сүүрүн үлэтин таһынан 30-тан тахса сыл устатыгар олоһор сиригэр өрүс эстиитин, сааскы уу таһымын кэтээн көрүүнэн дьарыктанна.

Гидрометсулуусна управлениетин соруудаһынан 1967-98 сс. өрүс сааскы уутун таһымын кэтээн көрбүтүм, - диир Петр Васильевич.

Биһиги улууспутугар сааскы уу кутталлаах таһыма 9 м. 60 см., тэннээр. Кэлин сыллара ылан көрдөххө 1978 сыллаахха ыам ыйын 23 күнүгэр 10 м. 46 см. таһымнаах уу кэлбит эбит. Ол кэнниттэн 1984 сыллаахха ыам ыйын 18 күнүгэр сааскы халаан уута 10 м. 92 см. тэннэспит. Саамай кэлин үрдүк таһымнаах уу ааспыт саас кэлбитин бука үгүстэр үчүгүйдик өйдүүр буолуохтааххыт. Ити сыл ыам ыйын 22 күнүгэр 10 м. 70 см. таһымнаах сааскы уу улуус сорох нэһиликтэрин, Нам сэлээннээтин ылбыта.

9 метртэн үрдүк таһымнаах уу 1976 с. (ыам ыйын 25 к. 931 см.), 1981 с. (ыам

ыйын 20 к. 910 см.), 1983 с. (ыам ыйын 26 к. 903 см.), 1990 с. (ыам ыйын 20 к. 907 см.), 1996 с. (ыам ыйын 22 к. 941 см.) бэлиэтэммитэ.

Ити сыллара 7 м. үрдүк таһымнаах уу үстэ, 8 метрэн улахан уу иккитэ кэм-нэммит.

Саамай намыһах таһымнаах уу 1997 сыллаахха бэлиэтэммит. Ити сыл ыам ыйын 27 күнүгэр 710 см. үрдүктээх буолбут.

Сааскы халаан уутун мээрэйдээһинтэн көстөрүнэн 1990, 1996, 1998 сс. ордук үрдүк таһымнаамыттар.

Быйыл соҕуруу дойдуларга саас эрдэ кэллэ. Сорох сирдэргэ өрүстэр ууларын таһыма үрдүк буолан нэһилиэнньэлээх пууннар, куораттар халаан уутугар бардылар.

Биһиги улууспутугар сааскы халаан уута төһө таһымнаах буоларын эрдэттэн сабаҕалыр уустук. Ол эрэри өрүү ууга баран нэһиликтэр, бөһүөлөктэр эрдэттэн сэрэнэллэрэ, ууттан быһынар дьаһаллары ылаллара ордук.

В. СЫРОМЯТНИКОВ

ЭҤЭЛИИН КИИРСИИ

Хаһаастаах хаһахман

Биһирдэ Мыйаа, Винокуров Иннокентий Сис Сүөдэринэн үтүтэннэригэр бултаан бүтэн, дойдуларыгар киһирэн иһэн аара «Аҕыска» ыалга хоммуттар. Сарсыарда айаннаары хоһуна сылдыан, Сүөдэр уоһа ас биэрэ-биэрэ көрдөһөччү буолбут: «Дьэ байытара тыа иччитэ Байанай оҕоньор, уол оҕо кыылгыт-сүөлүгүн көрдөр, ардай аһылааххын тоһуйтар», - диэн. Баллар сөрү диэн сөхпүттэр, чарый-быттар. Мыйаа киһитигэр: «Аата бу да киһи тылын-өһүн, бултаан бүтэн иһэн, туох да бэлэмэ суох кыылга туттараары», - диэн мөбүтүбүт. Сөһ.

Дьэ айаннаан дылыттан испиттэр. Ол иһэн көрбүттэрэ, биһир бөдөг тиит мутугар эһэ оҕо бархасан үөһэ-аллара түһэ-тахса элэстэнэ ооньбуу сылдыар үһү. Дьэ туран, Сүөдэр чокуур саатын эһэ тардан ылан, ол эрдэйдэри кыһаабытынан барыт. Мыйаа: «Бөй эрэ, доҕор, туох да бэлэмэ суох ыгыма. Чугас ийгэтэ баар буолуо. Аны кыылга былдыа-лан, иэдээн буолуо», - диэн этэн көрбүтүн, анараангыта: «Бачча түбэһэн баран, бултаспакка барбат киһи-бин», - диэбит да эһэ оҕотун ытан ыһыргыттыт. Эһэ оҕо табыллан, төбөтүн оройунан хойуостанан түһэн иһэн, биһир мутуктан тынзыраһынан хатанан, тэйтэллэн туран, чаксыыр киһиэ баһа-ама буолбут.

Ол икки ардыгар Мыйаа атыттан түһэн, хааһаах курдук ынан эрдэһин, ийэ эһэ хантан да кэлбитэ билбэккэ бу барыс гыммыт. Мыйааны саба баттыахча ыга кэлбитигэр, оҕоньор, кэннинэн тэйэн, саатынан сырбатыах курдук санаа-мыта, мутуктан иннэн, тирэ-баран түспүт. Эһэ боку-ойа суох оҕоньору саба баттаабыт. Мыйаа, тын харбаһытыгар, эһэни тылын төрдүттэн бобо харбаан, сырайыттан тэйтэн, өрө анһа сыппыт. Эһэ тиһэ сырайыгар чугаһаатарына, ытыһынан мунуга анһар эбит.

Ол сытан: «Сүөдэр, дьэ эр бэрдэ, ыта оҕус, иэдээн буолаары гынна», - диэбитигэр киһитэ: «Ээ, саам чокуура түһэн хаалбыт», - диэн эппиттэ эбит. «Ноһоо, ити мин бэрэмэдэйим ханас

өттүгэр үгүү баар буолуо. Ону ылан бу дьаабалы дьукутуу оҕус», - диэн, эһэни кытта өрө мөхсө сылдыан, дьаһал биэрбит. Сүөдэр бэрэмэдэйи ньылбы тардан ылан, тиһилигин быатын сүөрэ барбакка, быһыта тардан, үгүүнү ойутан ылбыта, уга суох буолан биэр-

пэтэхпинэ, бааһыран, дьэ харса суох саба баттаан, дьэ бүтэриэх этэ буоллаҕа. Онон хонноһун аһарын кэтээн турар, ити сүрээтин таба анһан, эйигин быһааһаарым ди», - диэбит. Дьэ киһи көбүстээх, эр санаалаах оҕоньоттор эбит диэбэккэ-эн.

Дьэ онон хайыахтарай «Аҕыс-тарыгар» ыалларыгар төһөннөр кэллэр. Онон Мыйааны ыалга х а л л а р а н Сүөдэр соҕотун дойдутугар киһирэн, луохтуур таһааран, киһитин эмтэтэн киллэрбит. Кэлин мин Элэгэнтэй оҕоньортон: «Ити чакхыс кэспииллэр дуо, эһэни тылын төрдүттэн тутта сыһыттыт, дьэ ийы-ыһыттыт. Оноу-ха оҕоньору күлэ түһэн баран: «Ээ

А. Замятин уруһуйа

бит. Дьэ ыксал буолбут. Сүөдэр биһир тигириги булгу сөрөөн, мутуктарын улдунаһынан тостурута үктээн, уктамыта буолаат, эһэни тула хаама, тэпсэнни сылдыбыт.

Мыйаа оҕоньор сэнитэ эстэн барыт. Эһэ биһир түһүүтүгэр, оҕоньор кэтэһэ аһы гыммыт, халлаана харангаран хаалбыт. Ыксаан Сүөдэригэр: «Аан дайдым харангарда, күһэнэ быстара кэллэ. Доворум эрэ буолларгын, бу кыылы тыһынын быһа оҕус», - диэн бэстили-эһэниэн тыһынын көмүскэнэ сытан хаһытаабыт. Эмиэскэ, үрдүгэр хам баттыр таһаарыа суох буолбутун кэннэ, сэнитэ эстибитин дьэ билбит, нэһиэлэ олоһун туоһуна тула өттүн көрбүтэ туох да көстүбэт, оттон оройу уот аһыйар үһү. Эһэ, оҕоньор куйахатын кэтэһиттэн саралы тардан ылан, сырайыгар саба тартыт эбит.

Сүөдэр уот оттон чэй оргуптут. Чэйин сойутан, сөнүрдэн ылан Мыйаа куйахатын сууйбут. Оттон куйаханы мистэттин буллараан баран, арыы уулларан, куйаха төбө муоһугар адьас сыстыар диэри, арынахтыы арынахтыы мочооруччу имэрийбит. Дьэ ол кэнниттэн Мыйаа Сүөдэригэр: «Довор, дьэ бытаарангыны киһини кыылга сизэтэ сыстыт дии», - диэн сэмэлээбит. Оноу-ха Сүөдэр: «Ээ, доҕор, оттон кэбирэх сирин булан биһирдэ түһэн кэбир-

кэспээн күүркэтиитэ буоллаҕа дии. Бээ, доҕор, ол кыылы айаһын атан эйиэхэ тыһын туттара туруу дуо? Хайа сыраана ньылбыр-хайа хайаан киһи таба тутуй уонна оттон төбөтүнэн илгилэнэн, аһыттынан харыһын тоһутуу турдаҕа. Оттон мин сыһаары анһаарынааҕы тириитин бобо харбаан, оттон өрө анһа сыттарым дии. Сырайбар айаҕа чугаһаатарына илим баппарайынан мунуга анһарым», - диир. «Бээ, оттон сугуруктаһан көрүөххүн», - диэн интэри-эһиргээһиннэр: «Ээ, ол сытар киһи охсуута дьэ тугу хотуу буоллаҕа. Хайа уонна тиһингэр, аһытыгар илиһин өлөрөн бүттэвин дии», - диэн түмүктээбит.

Куйахатын саралы тартаргыта улаханньык биллибэт этэ. Арай адьас хойут хараһынан көрбөт буолан эрдэммитэ. Оҕоньор эһэ хайыта-тырыта тыһыт илгитин көрдөрбүтэ. Оспут-бааһын чэрэ онон-манан логлоруһан көстөрө. Илиһин көрөн саллыбытыс. Хыра да хары, эриллээ-вэс иһирдэрдээх, былчыгнардаах, түөрт кырылаах этэ. Дьэ илии да илии, баппарай да баппарай! Эдэригэр киһи саллар күүстээбэ кистэнэ сылдыбытыт буолуохтаах. Араас мүлчүргэннээх сырылаарын туоһулаһан билбит суох.

Макар ЖИРКОВ, Салбаа

НИКОЛЬСКАЯ КЫРГЫНЫН МӨККҮӨРДӨӨХ ТҮГЭННЭРЭ

(Бүтүчүтэ. Ичкин 2 стр. көр)

Оттон салааны туораан иһэр дьон туһунан: «Буул-дьяра табыллан, боллох курдук, онно-манна хаалан исти-дэр». Итини таһынан Иван Иванович Максим пулемет-таах тачанка ытылаан ча-чайа-чачайа өрө татакалаан албох киһини өлөрбүтүн ту-һунан суруйар. Онон бу кыр-гыһыга төһө киһи өлбүтэ билгин да чуолкайа билли-бэт. Хаһан эрэ докумуон эбии көһүнүөһүнэ историктар бы-һааралларыгар эрөнбөт. Ол да буоллар маньыгы этиэххэ сөп. Саха сириг сөбилэнилээх күүстэрин командующайа Карл Байкалов бу кыргыһы-га 500 киһи өлбүтүн, биер оччо киһи билээнгэ түбэ-питин биэргэлэпитэ. Кура-шов билиэн түбэспит дьону барыларын суруйан, учуот-таан баран дьэларигэр ылы-птытын курдук суруллар. Ити версия киһини сөччө итэр-пөт. Офицердартан биер да киһи билиэн түбэспөтөх.

1922 сыл бэс ыйын 25 күнүгэр «Ленский комму-нар» хаһыат: «Бу кыргыһы-га кыһыллар 6 киһини өлбүтүн, 5 киһини баһыр-бытынан сүтэрбиттэр», -

диэн суруйбут. Сүтүк итиччэ эрэ дуо? - диэн ыйытарга сөп эбит. Байкалов итини маньык быһаарар: «Өмүтүннэрэн саба түһүү, харса-хабыра суох кимэн кирири уонна түргэн туттуу өрө турааччы-лары салытыннарбыта», - диэн. Итинник буолуон сөп. Утарылаһар кыагы биэрбөккэ өрө сүүрдэн кирири, уолуйууну, куттаныны та-һаарбыта. Сорохтор, бука, бөдөг боруода сылгылары көрөн турбут буолуохтаах-тар. Ол түмүгэр кыһыллар 11 киһи сүтүктэммиттэрэ чач-чы буоларыгар тийэр. Мин санаабар, үөрөбү суох, ал-бынна түбэспит сахалар ха-аны тоғуохтарын да кэрэй-дэхтэрэ. Соколов кавалери-стара сааларын быраһан, мээнэ сүүрө сылдьар дьону саабылланан көрдөн, атынан тэбиэстэрэн өлөрбүттэрэ кырдык. Саха сириг сөбилэ-нилээх күүстэрин кылаабы-най командующайа бу кыр-гыһыны бэйэтинэн салай-батаҕа өйдөмөт. Кини Граф Вирогер куотан кэлиэхтэрэ диэн тоһуйа барбыт. Үгүс ах-сааннах үрүг сэринтэ тоғу-оруйбут сиригэр кыргыһы-

ны 1922 сыл бэс ыйын 14 күнүгэр эрэ борохуоттан түспүт киһиэхэ итэрбэй охсу-буттара. Соколов командир биһиги Сахабыт сиригэр аан бастаан үктэммитэ. Онон кини саха дьонун олоғун-дьа-һарын, сириг-дойдугун, бы-һытын-майгытын хантан билэ охсуйот? Хата кинини эрэллээх дьон сирдээн таһа-арбыттар. Байкалов ааһа да бардар сэрдиһиттэрэ харса суохтарынан, өлөрөрүнөн үлүһүйбүт дьон эбиттэр диэн санааҕа кэлэрин.

Итини билээн Карл Байкалов 5-сармия командо-ваниетыгар телеграмма ыппыта. Олс хоһооно ман-нык: «Петроградскай полк саллааттара өлөрөр-өһөрөр санаалара күүстээх. Эссө төгүл биэргэтэн быһаарып, билиэн түбэспиттэри, баа-һырбыттары ытылаабатта-рып уонна күүстэринэн был-дэаан-талаан ылбаттарын». Кэлин итиннэ эбэн суруйбу-та: «Кавалеристар көрсүбүт өрө турааччыларын (митеж-никтары) барыларын имири эһэн испиттэрэ». Дьэ бу ыны-рыктаах үүнэ-тэһини суох быһыы буолбатах дуо? Онон-орр буулдьара табыллан эбэ-төр саабылланан көрдүлөн өлөрү сьатар остөөх тыһын салгыылара. Ол иһин урут даһаны, билгин даһаны бу-руйа суох дьон өлөрүлбүтүн туһунан киниэ кэпсэтин, үһүн дойрөх норуокка кинигик тарҕам-ыт. Оттон дьингэр, кыһыл-лар бэйэлээх бэйэбит дьом-

мут буолдахтара. Утарыла-һар кыахтарын сүтэрбит үрүг саллааттарын эмтиир-санитарнай пууннарга тиэр-дэн, өрүһүйэр, тириэрэр дьа-һалы ылыахтаах этилэр. Ол онгоһуллубатах.

Кимэн кирири былаанын онгорор кэмгэ Карл Байкалов командирдарыгар, холобура, Соколовка ультиматуму эбэ-төр парламенттары ыһтан көпсөтиннэрэр сүбэни биэр-бөтөх диэн санаа үөскүүр. Хара маннайгытан тыһа-ууһа суох бөрт сэрэринэн дэ-риэбинөбү чугаһаан баран, саабыланы өрө ууан кыл-баннаптыһынан, аттары мун-сүүрдүүнэн кириллиэх-тээр былааннамыта. Ол то-лоруллубута. Эйэлээх көпсө-тин ытыллыбыта буоллар маньык үлүгүрдээх хаан тох-туута барар таһаарыллыа суох этэ. Онон Никольскай-даагы кыргыһы саха нору-отун үйэрүмүлүбэт дьингэ-нээх иэдээнэ. Манна хамса табах, кутуу чөй, аһыыр ас, таһнар таһас инниттэн ал-быннатан, остөөх ситимигэр кириэн биэрбит үөрөбү суох, кыһыл, үрүг дьонно оччо ара-арбат дьон олүү айагар ки-риэн биэрбиттэрэ. Өрдөөбүтө, 77 сыл анараа өттүгэр буол-бут хаан тохтуулаах событи-ены дьон аһан уонна кинигэ-тин киһиэхэ көпсөинөн бэ-риллэн тарҕанан күн бүгүгүгэр дьэри кэллэр.

«Ким даһаны, тох даһа-ны умнуллубат» - диэн мээ-нэбэр эппэттэр. 1997 сыл бэс ыйын 22-гэр, кутурҕан

күнүгэр сөп түбэһиннэрэн, Никольскайга дьон-сэргэ түмсүүтэ буолбута.

Саха норуотун билигини интеллигенциятын көбүлээ-һининэн уонна тэрийинти-нэн үгүс сиэртибэ онгоһуллу-бут, хаан тохтубут сиригэр Никольскайга Мэнгэ таас ту-руоруллубута. Ити хайдах са-даланна этэй? 1997 сыл муус устар 30 күнүгэр Дьоку-ускайтан «Сайдыс» диэн аат-таах учуонайдар уонна спе-циалистар холбоуктара тахсыбыта. Онон Шамаев И.И., историческай наука кандидата Пестерев В.И., эдэр интеллигенция түмсүүтүттэн Луковцев В.Н. буолан Никольскайга кэл-биттэрэ. Улуу дьаһалтатыттан улуу мунһаһын предсе-датели солбуйааччы Баи-шев Н.Н., олохтоохтортон нэһилиэк дьаһалтатын баһы-лыга Потапов Г.С., баһынай хаһаайыстыбатын салайааччыта Бережнев И.И., нэһилиэк баһылыга По-тапов Г.С., улуу бочуоттаах гражданина Кривошапки Г.И. о.д.а.

Сыллар ааһыахтаа, бу мэнгэ тааһы туруоруу мээ-нэбэр буолбатаһын, сырдык, өркөн ойдоохтор онгорбут дьылаалара таах хаалыа су-охтааһын, кинилэр бэрт ыраагы өтө көрөр киниэ кэ-киллээх дьон сөптөөх быһа-арыларын туһунан номох кэнэбэ даһаны дьонтон-дьонго, көлүнэттэн-көлүнөбөр тэһийигэ. Чолбон сулу буолан суол ыйарды саңаара тыһааҕа. Өрүү даһа-ны кимнээх эрэ манна кэли-эхтэрэ уонна Мэнгэ Тааһы эргийэ хаама сылдьан:

Күн кинигэ комүсүбэ,
Аһыы кинигэ аһыныгас.
Өлөрү кыайыт — өлбөт,
Көңүл — көмүлүбэт —
диэн ааһыа уонна дириг са-нааҕа ылларыа.

Георгий КРИВОШАПКИН

Мэнгэ тааһы туруоруу, үйэтити бэс ыйын 22

ОРТО БААЙЫ ТАҢЫМНААХТАР

Кулун тутар ый 26-28 күннэригэр Бороҕонно пожар-най-прикладной спортка илин энэр улуустар баһаары утары Государственной сулууспаларын этэрээттэрин зонатаагы II-с күрэхтэһинилэрэ буолла. Манна Уус-Алдан, Мэнгэ-Хангалас, Чурапчы, Таатта уонна биһиги улууспут хамаандалара күөн көрүстүлэр.

Түөрт анал көрүнүгэ: бөвкө таһаа кэтингэ, быһ-һыыр быаны баайыга, үс сүһүөхтээх кириллиэни ту-руорууга, иккилии уу ыстарар-тумустаах үһүн хорук тымыры тардыыга уонна моһоллоох төрүгө куотала-һыыга, мас тардыһыга, волейболга, остуол тенниһи-гэр, хапсаҕайга, саахыммака илин былдыастылар.

Уопсай түмүккэ ЭНСИЭЛИ хочотун 12 киһилээх бөлөҕө үһүс миэстэлэнэн икки кассеталаах магнитофо-

нунан наҕараадаланна. Бастакыга олохтоохтор таһы-тылар. Иккини чурапчылар ыллылар. Төрдүһү, бэһини мэнгэ-хангаластар, таатталар үлэһинилэр.

Эт-хаан өттүнэн эрчиллэн эрчимири, баһаарынай техниканы-тэрили сатабыллаахтык туһаны уонна уоту умуруоруу ньыматын баһылааһын сорунуулаах тэбиэс бэлэми үрдэтэр, уталытыллыбат суһал көмөнү төһүүлүүр.

Намнаагы этэрээт бу сулууспатын дьуһурунай-дарын өнгөтүнэн ааспыт 1998 сыллаахха 4 олоһор дьыбэ, 3 гаражка өрөкүйтэлээбит уот баһаардара саба охсуталананнар, 6 техника таһаарыллан барыта хол-боон 1116 тыһыынча солк. суумалаах материалнай уйгу быһааммыта. Биер киһи өһөхтөөх күдэриктээх, будулдан буһуруктаах уот өрүк иһиттэн кыл мүччү күрэттиллэн күн сиригэр биридэ бэрлэлэр тугунан да кэмнэммэт күндү олоҕо өллөйдөмүтэ.

Намнаагы баһаартан быһыһы этэрээт сулуустата

Правление Намского улуспо извещает население о прода-же стеклотары из-под списанных консервов в здании конторы центрального склада:

1. стеклотара 240 гр.	0-30
2. стеклотара 1 л.	1-00
3. стеклотара 3 л.	5-00
4. стеклотара 400 гр.	0-50

Правление Намского улуспо извещает об открытии риту-ального цеха в здании конторы центрального склада и предла-гает такие услуги:

продажа венков, ритуальных принадлежностей, транспорт-ные услуги.

Режим работы: с 9 ч.00 мин. - 17 ч. 30 мин.
Обед с 12 ч. 30 мин. - 14 ч. 00 мин.
Выходной день - воскресенье.

МУУС УСТАР 16-17 КҮННЭРИГЭР СИР АУКЦИОНУГАР ТУРУОЛУЛАР УЧААСТААХТАР

Лот №№	Бааһыналар	Иэнэ	Аренда	Стартовой	Эбиллэр	Бэриэт
		га	Болдьоҕо	сыана	сыана	биэрин
			(сыл)	(солк)	(солк)	(солк)
1.	«Истээх» с. 11-Хомустах	2	5	1000	50	200
2.	«Истээх» с. 11-Хомустах	2	5	1000	50	200
3.	«Истээх» с. 11-Хомустах	2	5	1000	50	200
4.	«Истээх» с. 11-Хомустах	2	5	1000	50	200
5.	«Истээх» с. 11-Хомустах	2	5	1000	50	200
6.	«Якушевка» с. Хамагатта	5	5	2500	125	500
7.	«Якушевка» с. Хамагатта	5	5	2500	125	500
8.	«Якушевка» с. Хамагатта	4.3	5	2150	100	430
9.	«Якушевка» с. Хамагатта	2.9	5	1450	70	290
10.	«Хотугу-Кытыл» с. Хамагатта	0.9	5	450	20	90
11.	«Хотугу-Кытыл» с. Хамагатта	2	5	1000	50	200
12.	«Хотугу-Кытыл» с. Хамагатта	5	5	2500	125	500
13.	«Хотугу-Кытыл» с. Хамагатта	4	5	2000	100	400
14.	«Хотугу-Кытыл» с. Хамагатта	2	5	1000	50	200
15.	«Хотугу-Кытыл» с. Хамагатта	5	5	2500	125	500
16.	«Хотугу-Кытыл» с. Хамагатта	1	5	500	25	100
17.	«Хотугу-Кытыл» с. Хамагатта	1	5	500	25	100
18.	«Хотугу-Кытыл» с. Хамагатта	0.7	5	350	20	70

Правление Намского улуспо

Намнаагы ЖЖХ управле-ниетын администрацията уонна профкома Строев Евгений Семеновича таптыр-ийэтэ	Намнаагы ЖЖХ управле-ниетын администрацията уонна профкома Алексеев Василий Семеновича тап-тыр ийэтэ
СТРОЕВА Галина Васильевна үһүн ыарахан ыарыттан өлбүтүнэн дириг кутурҕан-нарын тиэрдэллэр	АЛЕКСЕЕВА Мария Васильевна үһүн ыарахан ыарыттан өлбүтүнэн дириг кутурҕан-нарын тиэрдэллэр

Күндү биэргэ үөрэммит табаарыспыт
РОМАНОВ
Федя

эдэр сааһыгар күн сириттэн барытыгар доҕорбут төрөпүттэ-ригэр, биэргэ төрөбүттэригэр, аймахтарыгар дириг кутур-гаммытын тиэрдэбит.

Биэргэ үөрэммит оҕолоро

Түбэ нэһилиэтин дьаһал-тата, дьахталларын сэбиэтэ орто оскуола үлэһитэ Пав-лов В. П. тапталлаах кэргэнэ, оҕолоругар күндү ийэлэрэ	Биэргэ үөрэммит табаа-рыспыт, дьүөгэбит
ПАВЛОВА Александра Дмитриевна хомолтолоохтук өлбүтүнэн дириг кутурҕаннарын тиэр-дэллэр	ПАВЛОВА Александра Дмитриевна эдэр сааһыгар соһумардык күн сириттэн барытынэн кэргэнигэр Павлов Виктор-га, оҕолоругар, биэргэ төрөбүттэригэр, ийэтэнигэр, аймахтарыгар, билэр дьонугар дириг кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Үөдэй нэһилиэтин дьаһал-татын баһылыгар Соловьев М. Д., ийэтигэр Соловьева М. В., кэргэнигэр, оҕолоругар, чугас аймахтар-ыгар таптыр кыыстара, ийэлэрэ, балтылара	Күндү убайыт, аймахпыт Павлов Виктор Петровича таптыр кэргэнэ
ПАВЛОВА Александра Дмитриевна соһумардык өлбүтүнэн дириг кутурҕаммытын тиэр-дэбит.	ПАВЛОВА Александра Дмитриевна соһумардык өлбүтүнэн дириг кутурҕаммытын тиэр-дэбит.
«Хоту» СХПК салалтата, коллектива	Никоновтар, Сивцевтар
Коллектив Намского про-тивотуберкулезного диспан-сера выражает соболезно-вание главному врачу Хунда-нову Олегу Павловичу, роде-ным и близким по поводу кончины горячо любимой матери и бабушки	Түбэ орто оскуолатын үлэ-һитигэр Павлов Виктор Пет-ровичка кини таптыр кэргэ-нэ
АЛЕКСЕЕВОЙ Марии Васильевны	ПАВЛОВА Александра Дмитриевна соһумардык олохтон барбы-тынан дириг кутурҕаммы-тын биллэрэбит.
	Түбэ оскуолатын коллектива

Хос быһаары: Бу бааһыналар оҕуруот аһын, хортуонпуйу үүннэрингэ аналлаахтар

РЕДАКТОР — В.Г. КАСЬЯНОВ тел. 21-3-32 ОТДЕЛ: информация, сурук, төрүт культура — 21496; иллюстрация уонна реклама (секретариат) — 21640; бухгалтерия — 21332; факс — 21332; «НАМ» ТРК — 21632; редакционной издательской система — 21141	Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэ-титин, дьэвэит аадырыһын чопчу ыйын. Автор этэрэ мэлдьи хаһыат санаатыннын биер буолбат.	Учредителлар: Саха Республикатын Прави-тельство, Нам улууһун дьаһалтата, СРБочот уонна маассабы информация көгүлүн комүсүүр региональной инспекциятыгар реги-страцияламмыт нүөмэрэ — Я0085.	Талылына уонна таһылына «Энсисэли» хаһыат редакциянай-издательская систематыгар. Хаһыат Дьокуускайга «Сахаполиграфиздат» НИШК бөчөөттөннө, Орджоникидзе уул. 38. Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бөчөөт. лис. Индексэ — 54889. Тираһа — 2416 Бөчөөккө или баттанна — 12:00 ч. 12.04.99 с. Сахаһын №-рө — 47
---	--	---	--

«ЭНСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата.
678040, Саха Республика, Нам с., Октябрьскай уул. 1.